

GANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1903-ko Agorra-ren
20ⁿEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1903-ko Iraila-ren
20ⁿ

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

IKASKIZUN EDERRA!

Ezta sarritan irakurten erderaz moldatutako albistarietan gure Ama Euskararen aurrerapeneko albistari: orregatik noiz edo bein irakurzen badegu pozaren pozez biotzak salto eguiten du esanaz jetera illko Ama Euskara! zergatik badira semeak benetan maite zaituztenak, eta entzuten dituztenak zure saminezko deedarrak. Ori guertatzen da, IBAIZABAL, esatera noan gai onetan.

Euskaldun danok dakigu nola arkitzen dan Arabako, Bizkaiko eta Nafarruko muga-inguruan, eta Guipuzkoako mugapean Ama Birjiña Arantzazuko mirarizko eleiza, Done Prantzizkoren semeak arkitzen dirala bere zaitzaille, zeñaren onran eguiten dan urtero bederatziurrena Buruillaren edo Agorraren lenengo egunetan, jende asko biltzen dala lau probintzi anai euskaldunetarik; ezta go zer esanik erromes gucieneak, danak ezbadira ere, izaten dirala Ama Euskara arraz maite dutenak, eta nola bederatziurrena lengo zenbat urteetan eguin baitan erderaz, aurtan euskaraz eguita erabaki dute.

¿Zergatik oteda ori? Nere iritzian zergatik Aita Prailleak ondo dakitena Arantzazuko Ama Birjiña dala euskaldunen ama, eta berak pozkiro entzun oi dituela, gure ama dan bezela, erreguak edo otoitzak berdin-gabeko izkuntza loi-gabe euskarazkoan, eta jaun obek ondo dakitelako erdara gure artean zabaltzen ari zan ezkeror, entzun edo aditzen dirala birrau nazkagarrienak Maria chit garbiagatik eta erligio doneagatik.

Apaiz jaunak edo Euskalerriko Premileizariak ori bera eguingo balute ez litzake entzungo gure Premileizetan entzuten dan ainbat erdera. Eguia da, aitortzen det, ez naizela inor jaun oberi salakaiak artzeko, banon baita da eguia ere apaiz jaunen artean batzuek erderarekin amarratuak daudela; neronek entzun ditut aurtengo udaran itzas bustialdiak artzera etorri diranen artean Meza ondoko Avemariak erderaz esaten, eta nik uste nuen erdaldunak zirala. Banon ez; Azpeitiatik etorririk zegoan adiskide batek oroitu zidan euskaldunak zirala oietako asko.

Beste egun batean arkitzen nitzan burni-bideko echean apaiz jaun bate-

kin izketan, ara emen non datozen bi apaiz gazte, entzun arren gu euskaraz mintzatzen guinala, itzeguin ziguten erderaz, eta nik erdalduntzat artu nituen, guero galde eguin nuen eta jakin det euskaldunak dirala, baldin probintzi onetan jaiolari ala deitu bear bazaio.

¿Orain Arantzazun Done Prantzizkoren seme prailleak eman duten ikaskizun oni jarraituko ote diote Euskal-erriko premilezetan? ¡A! beldur naiz; banon ziur egon premileizariak gura badute eguingo dute izango ote degu izkribitu bearra onelako edo alako Eleizetan len erderaz eguiten ziran bederatziurren, errosario, kantua eta otoitzak orain euskaraz eguiten dirala? Oroitze utsak ere pozutzen du. Eta ¿zer esango degu aditzean onelako lagun artetan non biltzen diran apaiz jaunak eta erriko jaunchoak, okotzean bizarra dutenak, len erderaz beren itzaldia eta orain euskaraz, nora igoko da gure poza? Eta jakitean arako gure diputadu len euskal-festetan bere itzaldia erderaz eguiten zuanak, aurtan jakitean euskaraz eguin duela, pozaren pozaz ¿Zer esango degu, IBAIZABAL!

JENARO ELIZONDO

AMA BIRJIÑA GUADALUPEKOARI

Guadalupeko Ama nik zaitut agurtzen zure onetan det nik burua makurtzen, eta tanto malkuak pozkiroz izurtzen, ikusirik gudan zu karioz urtutzen.

Oleerso mendiko tontor tontorrean, arrizko gurutze bat dezula urtean, zaude zu gu zaitutzen egunaz, gabeen, erori ez gaitezen etsaien mendean.

Zuk maitatzen gaituzu biotzez benetan, eta libratzen beti estutasunetan; bada dio kondairak lengo denboretan, lagundu zenigula estura denetan.

Zenbat bider diraden etsaiak etorri, ainbeste aldiz dira biurtu chit larri, guk konfiantza aundia zudan degu jarri ta beti garaileak gueldi guera sarri.

Orain arte bezela lagundu aurrera, beguiraturik anen itzaz legorrera, aguiari urrutira aguiari urrera, zure laguntza falta arki dan aldera, bada gure zaitzari munduan zu zera.

Ziurkiro onra onen diña gu ez guera, baña zu izanikan ontasuna bera, inolaz zere ardiz aztuko etzera.

Beguiari bai jo Ama! beguiari onera errukitsu ta pozez Euskaldun lurrera, beguiratu mendira, itsazo, kalera, otsorik sartu ez dedin zure artaldera; ta inoiz bide gaiztoan jarritzen baguera, ezagutu azi ta biurtu atzera, ta esan nondik jarraitu bear dan onera, illtzian joan gaitezen leku onenera, berdinikan ez duen Amaren echea, zu, Erreguina, zeuden zeru ederrera.

ENRIKE ELIZECHEA.

**Berbaldi irakasgarriak euskeraz
GUIPUZKOAN**

Probintzia onetako Diputaziñoaren erabagui bat beteteko, beronen Luguintza-komisiñoak agindu eban astea Nuñez-Arizmendi jaunak domekan domekan eguin bear ebazan berbaldiak probintziako errietan.

Lenengo berbaldirako Leko izan zan aukeratua, ta bertara joan zirean Agorrilleko domeka 30.ª Treku diputadu janna ta berbalaria.

Treku jaunak berba eguin eutsen berbaldia entzuteko batu zirean baserritarrai, adierazoaz zeinbat arduraren artzen daben Diputaziñoak bere azpikoen onerako; eta iragarri eutsen urrengo domekatik aurrerantzean arguitaratuko zala «Luguintzako albistari» (1) bat, amabost egunetik amabostera, euskeraz eta erderaz; eta azkenez aurkeztu eutsen berbaldien eguillea, Nuñez-Arizmendi jauna.

Onak, euskera argui ta garbiagaz, azaldu eban zeinbat irabazte eskuratu leiken luguinak edo labradoreak, erabilli daikezan minereleko ongariakandik; esan eban zeatz zelán, noz eta zeinbat onetariko ongari ezarri bear jakon ereiten direan azi genero bakochari; eta esan eutsen bere entzulai, eguin leila esaten eutsena, ta ikusiko ebela eguia zala.

Ain arreta edo atentziño andiagaz entzun eben berbaldia batuta egozan larogueti baserritar inguruk eze; ondo ulertuten ezebenean lenengoan gauzaren bat, eskatuten eutseen berbalariari barriro esateko, baita gauza batzuen ganean eguin entseezan berari arira etozan oarkeraren batzuk, arduraz eta pozik erantzuten eutsela Nuñez-Arizmendi jaunak.

Milla zorion opa deutseguz Guipuzkoako Diputaziñoari gogamen aín onuratsua bide onean ipiñi dabelako. Luguin edo labradoreari irakastea jakin bear dabezan gauzak ondo eguiña da, Diputaziñoa jasoten dau leku goenera; baña irakaskizun ori euskeraz emoteak poztuten gauz asko.

Orain norbaitek esango dau: ¿Zelan irakatsiko deutse bada baserritarrai euskeraz izan ezik? Eta guk erantzungo deusagu: Bada gaur arte gauza guztiak erderaz irakasten izan jakez, ta gaur bere irakaskuntza ori kendu ezkeror, besteak erderaz emoten jakez, eta alperrik.

¿Bizkaiko Diputaziñoak ez al dau eguingo orretariko gauzarik? Guipuzkoan beste edo ainbat zio edo motivo ta premiña dago Bizkai gucienean. Aspaldian ikusten dogu emengo Diputaziñoak Guipuzkoakoari jarraituteko gogoa erakusten dabela luguintzako gauzetan, da uste dogu noz edo noz eguingo dala emen bere gauza ori.

BLOA.

OCHANDIOKO UDEA

(Neure adiskide don Pantaleon Zuazua jaunari bere eguneko bazkarlan irakurria).

Egunak dira oso tristeak
Emen sarritan neguan,
Pagadui ori ikusten dogu
Biloss billosa abenduan;
Baña jantziten asi ezkeru
Aprilla jaio orduan,
Ez da guelditzen arrotu arte,
Beguirira zelan dagoan.

Egunak daukaz guizonak bere
Aleguere ta tristeak,
Danetakoak iragoten dauz
Jaio eguin dan guztiak;
Gueienez dira aleguereak
Gaztien egun ta asteak,
Baña bestera guero oi dira
Bat zartutean urteak.

Baña aberatsak zar eguitean
Eta au diñot benetan,
Pobreak baño obeto irago
Oi dabez mundu onetan;
Don Pantaleon eta andreak
Egun au urte askotan,
Gaur leguez gozau eingo al dabo
Udako eche onetan.

Udan leku au guztizkoa da,
Gaztela baño oba da,
Larregui bero guichitan dago,
Gueienez dabil Iparra;
Echeguintzako asmoa jauna,
Ez eban eguiñ ain charra,
Askok ein balei elitzateke
Izango erri au ain zarra.

Eguncho baten baña diñoe
Etzala eguin Sebilla,
Ez ta Granada osterantzean
Jarri Bilbori beguira;
Eche ederrak asko eguiten
Uri orisse nausi da,
¿Baña, eldu dan mallara eltzen
Urteak joan eztira?

Eche eder au ein dabelako
Onerechiak askuak
Artu beiz eta berorrek leguez
Uste dot urregokuak
Kanpoetara joan da jarten
Diranak aberastuak
Dituezala askok eguingo
Echeak udarakuak.

Udan emenche ditue jauna,
Naikerak bakartadean,
Ez Madrillen ez erri andian,
Ta asko bizi dan kalean;
Ezpada ausse lako tokian
Gañera euskal-lurrean,
Nun eztagoan ezen bildurrik
Ez egunez zein gabeen.

¿Ze gozoa dan aberatsentzat
Udan au lako echea!
Baso ondoan nun gura leguez
Bizi dan ugazabea;
Nun zelan gura baita bizi da
Bertako echanderea,
Issiltasunaz an dabelako
Gozetan libertadea.

Bai, emen daike aberats batek
Gozau nai daben bakea,
Lurrean dogun gauzarik onen
Eta bardiñik baguea;
Zergaitik ona ez dan elduten

Inbidiaren suguea,
Zergaitik ona ez dan sartuten
Bere izpia donguea.

Emenche bizi leiteke jauna,
Ermitaño bat eguiñik,
Eztauka zetan kanpora aldendu
Gura ezpadau emendik,
Bertanche dauka jardin ederra,
Bertatik urten bagarik,
Pasietaño eguiñ artean
Jateko ezpadau gogorik.

Soñularitzat aurrean daukaz
Ugarassoak errekan,
Chirchirrak bere issilldu бага
Emen bertanche landetan;
¿Ontzak uluka ez dauz entzuten
Gabez pagadui orretan,
Ta iratzartu ez dabe eguiten
Chorien kantak goissetan?

Aisseak barriz ze gozo meiak,
Inontzak jo! ze preskuak,
Iturrietan zelako urak
Garbi ta osasuntsuak;
Ibiltokiak pagopeietan
Ta landa kerizpetuak,
¿Nun leikez udan Gaztelan topau
Onetariko lekuak?

Baita or dauka noz gura beti
Mendi orressen gañean,
Edurtegia guztiz eroso
Egun bero ta errean;
Gaurko antzera limonadea,
Eguinda gura danean
Oztituteko erraiak oso,
Nai bada leitu artean.

Gaztelatarrak gura badabe
Udan ozchua tokia,
Beto onasse emenche dauke
Eurak nai daben guztia;
Emenche dauke zer jana merko
Non nai ostatu garbia,
Gorputz-arimak deskantzeta
Issill issill dan erria.

Udan ez eze neguan bere
Nai dot nik emenche bizi,
Orduan bere ezkagoz jauna,
Erri onetan ain gaizki;
Gorbeiak baldin eguiten badau
Kapea zuria jantzi,
Egurra sendo laster suari
Guk oi deusagu egotzi.

Don Pantaleon erri au zer dan
Nik añan ondo badaki,
Ez daukat zetan irakatsiten
Berorri bururik ausi;
Millaka eskerrak baña artu beiz
Bazkari eder au gaiti,
Zeñegaz ondrau emen gaituzan
Adiskide on ez guichi.

Osasunagaz gozau beguie
Onetariko echea,
Gozau beguie, Jauna ta Andrea,
Bertan lurreko dichea;
Orretako nik opa deutse
Bizitza luze luzea,
Urte askotan irago daien
Ochandion bai udea.

Zorionakaz irago beie
Arren bai, gaurko eguna,
Berau dalako berori jaio
Eguin jakuna mundura;
Igoko al dau emendik guero
Zuzen ta artez Zerura,

Gure guraso euskaldun onak
Gaur bizi diran lekura.

FELIPE ARRESE TA BETTIA.

Ochandion 1903-ko Garagarillean.

Gora Mutur-arguiak

Azkenengo IBAIZABAL-en irakurri
dot Lekeition done Antolin-etan
eguin direan jaialdien ganean argui-
tasun bat; beste eguin direan guztiai
euren lekuan ichita zerbait esan gu-
ra dot illaren 5-eko amarretan izente-
tan daben feria edo abere batzeien
ganean zergaitik eztan baztartuta iste-
koa.

Sariak (premiuak esaten jake gaur)
emoteko izentauak izan dira, idi-buz-
tarria, bei buztarria, esne-beia, idizko
gazte irendu okelarakoa, bigai edo
biencha gazte chala eguiteko dago-
ana, ta idizko sezen irentzaguia; eta
izan da kondeziño edo agundua, erri
ganaduak izan bearko dabela saria
artuteko (1).

Euberdi aurreko amarretatik ama-
bietara ja bai zala ikusgarria! guz-
tiak zirean azal argui, erri ganadu
utsak, inungo nasterik ezeukenak,
arguizai zuri ta orizkoak zirudien
guztiak; ta inor etzan eldu ara esan
ezebanik arek zireala ikustekoak eta
ikusgarriak.

Neure auzo-erriko Lekeitiar bio-
tzekoak, jarraitu orretan, bertoko
Euskal-erriko jatorrizko gauzak sa-
rituten. Goratuten zaitut neungan da-
nez, erri ganaduak bakarrik saritu-
tea orabagui dozun Aiuntamentu edo
Batzarra.

Au eskutiztuten dabenak eztan
esan gura, beste ganadu mueta edo
eringoak eztireala onak, zergaitik da-
kian euren artean badagozala jaube-
arentzat onura andia emoten dabe-
nak, eta gura dau bakochak bere-
tzat onura asko artu daiela euran-
dik; baña edertasuneko sari guztiak
izan daitezala bertoko mutur argui-
entzat.

Baiña ¿zer gauza ederragorik eta
arguiagorik Euskal-erriko gauzak bai-
ño? Beguiratu daigun orrako egazti
nai edozer gauzetara; bertoko ollar
gauerditik laster euren kukurruku
ederrakaz pozkortu ta atseguinduten
gaituenak; ollo polit gangar-gora,
edurra baño zuriagoko arrautzak
eguiten dituen kantari utsak; ollan-
da ta ollazko erpe-ori mutur-argui,
arako baso-eper beste choririk ez
lako bardin baguetara: guztiak dira
narru arguiak, polit eta eder utsak.

Gogoratu gaitean Euskal-erri-
kanporakogandua ta egaztiakaz: guz-
tiak dira mutur baltz, adar baltz, ber-
ba baten esateko, azal baltzak; nai
dala ganadua nai dala egaztia. Inoz
entzuten baiako bertokoa eztan olla-
rrari (jatorriz kanpotarra) kukurru-

(1) Erri-ganadua esaten dogu bertoko lengo jatorriz-
ko zur argui, adar ori, ta narru guztia arguia daukane-
gaitik; Euskal-erri-kanporakogandua bada, narru bai-
tza da.

kuren bat, ezta izango eguna urrun,
ta kukurrukua bera lenago inoz en-
tzun ezpadau beguitanduko jako pizti
deungaren baten arrantza ikaraga-
rri bat. Atariko ollo arrautzakaitik
esan leike oriozko azala daukela; ta
gangar ta anketan zetedira emen-
goak langoak? urrik bere ez.

Erri-ganadu, ta erriko eztireanak,
orren ezagunak badira azalez edo na-
rruz ¿zelako alde eta edauke barruz?
Au jakin gura dabenak itandu karna-
zeru edo arakiñai, ta jaten dabenai,
ta onekanik jakingo dau. ¿Gora mu-
tur-zuriak!

S. ERKIAGA-TARRA.

Ispasterren 1903-ko Irailaren 15-ean.

BEGOÑAN

Begoñan.—Domekan ospatu eban
eliz-jai eder bat erri onetako eleizan
Bilboko ichas-ontzidunen Batzarrak
(Asociación de Navieros) Begoñako
Andra Mariaren ondran, Bizkaiko
Jaurri edo Patronatzat aukeratu
izan dalako.

Gueu ezin izan guñean egon jai
onetan, Bilbotik joan izan bear guen-
dulako zapatuan; bertan egon zirean-
nak esan deuskue *Eukeria Orfeoiak*
ehit ederto kantau ebala *Schubert-en*
mezea, ta azkenean *Goizeko Izarra*
ain ederto eze, entzula gueienien bio-
tzak samurtu obazala, beguietara ne-
garra orakarri arte.

Berbaldia euki eban gure adiskide
maite Azkue abade jaunak; guztiari
entzuten deutseguz berbaldiaren go-
rapen andiak. Adiskide batek esan
deusku berari gueien biotzean ukutu
eutsana izan zala, ikustea Azkue jau-
na ichas-ontzi jabeai eta ichas-guizo-
naieskatzen beguiratu daiola arran-
tzale guizagaissoai; onessek direala
euren anaia gazteak leguez; badabi-
zala ichasoa inor baño arrizku an-
diagoan irabazte guichienagaz euren
bizi guztian, da zartsaroan aurkitzen
direala sekulan baño beartsuago in-
dar bagarik eta ezer bagarik, ori bi-
ziagaz zartsarora elduteko zoriona
badauke. Adimentuz ondo ezaguna
da Euskal-errian Azkue abade jauna,
baiña adimentuz baño biotzez asko-
zaz da andiagoe euskaldun zintzo be-
netako au.

Guero ontzi-jabeak eta eskinduak
izan zireanak euki eben Begoñako
Udalechean jateketa bat.

Azpeititik Don Jenaro Elizondo-ri

Askotan nere bizitzan guerta izan
zait dakitan baño obetoago jakin naia
Aitorren izkuntza ederra, bada ala
izatera, nik ere zer edo zer eskutiz-
tuko nuen bein baño gueiagotan; nai-
tasun ori iristen da gaur nigan goi-
neurriño, zergatik iruditzen zait ez
dedala egon bear issillik zuk nigatik

IBAIZABAL-en azken-aurreko (88ⁿ) gueian esaten dezuna irakurri detan ezkerro.

Ez guera Azpeitiarrak albistariari lan eman zale aundienetakoak ez, baña atseguin chit aundiaz bai nik, baita beste lagun askok irakurtzen degu beti IBAIZABAL; eta besterik ez bada ere, aguertzearren emen ere euskaldunak eta euskera maite dutenak badaudela, baztercho bat beltztutea IBAIZABAL-en gogoratu zait, zure bai-menarekin, artezkari jauna.

Esan dan gueian azaldu nau Jena-rok euskaldun charra bezela, eta zergatik uste dezute? Zauratzen, Otamendi-ren echeko atean bein (naiz izan ogei bider zer?) ikusi nindualako erbestetar lagun batzuekin erderaz itz eguiten.

Etzaiteala aurreregui sartu Elizondo jauna. Badakit nik erakutsi bearrrik ez dezula baña... ez ta nik ere zugandik, nola bear detan izan nere lagun erbestekoarekin, ez ta ere euskaldun ona nola izan. Nik, Jaunari eskerrak, guraso on da euskal-maiteak izan nituan, eta ala umetandik ikasi nuan nere sorterri polit au ta emengo izkuntza gozoa biotzez maitatzen. Baña ez arritu ikusten banazu berriro erdeldunakin erderaz mintzatzen. ¿Nola erantzuten dezu zuk zure euskaldun aguintariak edo erbestekoren batek erderaz galderen bat eguiten dizunean? Ez det bada uste nik, zuk eguiten ez dezuna nai izango dezula nik eguitea gai onetan.

Onenbestez amaitzen det zuri esa-

naz, Jaunari eskerrak, sentzu piskat badaukatela oraindik, eta ez naizela lotsatu beñere Madrilltarren artean aitortzeko *euskalduna naizela eta nai detala izan beti*.

AZPIETIKO OTSAKINDARIA.

DURANGO-TIK

Artezkari jauna; Durango-tik ez det izkribatzen, baizik Guipuzkoako erri chiki batetikan; baña nola Bizkaiko uri artako gauzen gañean izkribatu bear detan, orregatik bururatu zait irakurburu ura jartzea, guezurcho ori eguiñaz ez jartzeagatik «Durango-ko gauzak X-tik bialiak» edo orrela-ko irakurburu luzeguien bat.

Bada, joan naiz gaur goizean Durango-ra ango euskal-festak ikustera. Nik IBAIZABAL astero irakurtzen detanez, eta beraz Boldrok, Pantalonek eta beste norbaitek erabilli zuten ez-tabaida edo disputa nola nekian, uste osoan-negoan erdalerrira nijoala.

Irten naiz trenetikan eta Ezkurdi-ko pasia-tokian ikusi ditutan aur koskorak euskeraz mintzatzen aditza chokatu zait zerbait; jarraitu diot bi-deari eleizaruntz, eta jendeari euske-rea aditzen izan diot; sartu naiz elei-zan Meza nagusia entzutera, eta *Cre-do*-aren ondoren igon du kulpitora apaiz benegarri batek, eta asterako iragarriak eta eguneko Ebangelio-aren itzaldia euskaraz eguin ditu, eta ederki eguin ere, bada ni guipuz-

koarra naizela eta berak bizkaitarrez itz eguin duela, guzia entenditu diot ederki.

Eta nola guero alde guzietan, naiz dala dendetan, naiz kafetan, naiz os-tatuetan, naiz kalean, euskereaa arrunt aditu detan, nere iritzian Durango *euskalerrria* da oraindik, eta Boldro jaunak ez zedukan arrazoirik eta bai Don Pantalonek. Gaizki esana bada, barkatu.

Amaika ta laurdenak guchi gora-bera zirala, asi dute pelota partidua, alde batetik Baltasar eta Urzelai izan dirala eta bestetik Azkoitiko Gaztea eta Takolo. Ederki jokatu dute bai atzean eta bai aurrean; irabazi dute Takolok eta Gazteak bi tantorekin ogueira.

Pozik egon guera berari beguira; izan dira, beti bezela, antziñako kon-tuak atera dituztenak esanaz: ¡A!... ¡O!... ¡Uf!... ¿Onak al dira gaurko pe-lotariak?... ¡Ikusi bazenukete Bissi-modu zarra, Azpiri, Chirloia, Pola, Lekeitioko zapataria, Durangoko fa-rolerua, eta beste zenbat!... ¡Aiek zi-raden pelotariak!... Beretako batek irabaziko zioten lau oneri ankape ere.... Onak eztute jokorik, ez ezke-rrik, ez grazia-rik....

Eta onela aspertu arazi arte. Ez dio-gu aiek gaurkoak bañon gueiago ez ziranik baña gaurkoak orren erraz zapaltzekoak zirala ezin degu sinis-tu.... eta atsenez, nik ez dakit zerga-tik joaten diran antziña-zale oiek gaurkoari beguiratzera, ez bada al-boan dagonari gogait eraguitera.

Arratzaldean, ikusi ditut Berrizko eta Iorretako ezpata dantzariak; mu-till azkarrak, eta ederki dantzatzen dutenak. Izan banitz juradukoa ez nuen jakingo zeñi eman lendabiziko saria, edo bieri eman berdiñ. Oien ondoren izan da chistularien indar neurtzea; iru talde aurkeztu dira, eta esan didate Lejoa, Erandio, ta Duran-gokoak izan dirala. Ederki jo dute.

Sariak ez dakit zeñek eraman di-tuen, bada ikusirik arratzalde izuga-rria jarri dala, otz eta euri jasa aun-diarekin, alde eguin degu Durangotik neronek eta lagun batzuek, irichi de-gula gueren echea kikildurik. Apaldu eta bero-aldi bat artu ondoren, jarri naiz eskutitz aura izkribatzen. Agur artezkari jauna, ongui bizi zaitia, eta aguindu zaiozu nai dezuna zedorren serbitzari leialari.

PRAISKU AMURRATEGUI.

Agorra-ren 13^a.

Balarreko gaitza (lisis), Naparrerria, eta Tiputza (tifus).

Iru gaitz onekandik guizonak alde geuin daike, berak ardurea artu ez-kero.

Eztituten (*vacunau*) bazaree, ez bein bakarrik, ezpada urte batzuetar-rik urte batzuetara, eztozue *naparre-riak* izango.

Edaten badozue iturriko ur garbia, edo bestelan, ur iresia ireskai on ba-ten, eta zeuen buruak eta echeko tresnak garbitzeko aurretik irakiñ.

— 57 —

Mikela.—Eskarrikasko lorien loriagatik.

Jorje.—Bañan nik suerte aundiago eguiñ diat, urre-tan bertan badiat Donostiko tanbolinterua-ren sonbrallua betetzeko ainbat, eta pape-retan Santeroneko sala enpapelatzeko diña, ori guzia neretzat eta zuek lenbizi izaten dezuten ssanko gorrientzat, bañan au dena zuek echian artu nai banazute, nik zuekin nai diat izan beti.

Bissente.—Ongui pentzatua (*andreari*) ori zuk nai badezu.

Mikela.—Nik biotz guziakin, bañan ortarako mutill leial baten bearrian guera, eta nai badezute Pachi eramango guenue.

Bissente.—Pozik berak nai badu.

Jorje.—Uste det naiko duela.

Emezortzi-garren irudia

XVIII

LENGUAK, PACHI, ETA JENDIA TANBOLINAKIN

Pachi.—Aurrera, aurrera denak (*ojuka*) ¡Biba D. Bi-zente konpañiarekin!....

Denak.—¡Bibaaa!....

Bissente.—Eskarrikasko denai.

Jorje.—(*Pachiri*) ¿Zer esan dute ostatuan?

Pachi.—Dirua ikusi dutenerako baietz, jakiña zan.

Bissente.—Morroitzarako balio dezu.

Mikela.—Guk bat bear degu leiala eta ona.

eraguiniko ura erabili ezker, ezto-
zue *tiputsik* izango.

Aragui edo okelatan kastaten ba-
dozue ardaotan eta aguardintatan
kastaten dozue; sarriago joaten
bazaree mendi edo baso edo kanpoe-
tako aize garbia artzera, tabernako,
kafeko ta kasiñotakoa baino; zeuen
indarrak barrituten badozue eguz-
ki ederren arguitan eta atsedean (des-
kantsu) baketsu baten bitartez, gabe-
tako ibillkera char eta agarditaren
ordean; kanpoko aize garbi ederra
arnasean artzea naiago badozu taba-
koaren keia baino; ezipadozu botaten
chu-rik edo chistu-rik ez lurrean ezta
musu-zapi edo pañeluetan; bizi-leku
argui ta ondo aizetuak dagozanetan
biziten bazara, eta leioak eta atekak
ichita baino idiguita sarriago eukiten
badozuz; echeke sorua garbitzeko
erabilten badozu zapi edo trupu bus-
tia ichuski edo erratzaren orde; bear
dan garbitasunean kastaten badozu
eche askotan kastaten dana ederga-
rri edo apaingarritan; eta zortzi egun
baino gueiako irauten daben estula
euki ezker, sendalari edo medikuari
dei eguiten badeutsazue, eztozue
izango *bularreko gaitzik (tisis)*; zein
dan gaitz bat, naparreriaz ta tipu-
tzaz batera, baiña onek baino gueia-
go, guizonik gueien galtzen dabena,
enda edo arraza makaltzen dabena,
erriak urrituten dabezana, ta poza ta
atseguina egon bear leukeen lekue-
tan negarra ta atsakabea zabaltzen
dabezana.

(Lengo egun baten artu guenduen

Bilboko *La Gaceta Médica del Norte*
izena daben albistaria, nun dakazan
gauza jakingarriak sendalari edo me-
dikuentzat, eta azalean guztiontzat
jakingarri direan esonde edo konseju
oneek, euskeraz eta erderaz jarrita).

IZKIRIMIRIAK

Azkenengo gueian atera guenduen
Aleman-aren lengusuak izan bear
dau Prantzes onek.

«Joan guinean egun baten mendi-
ra Prantzes pilla bat egun dontsu bat
igarotera, janari ta edari ugariak
eroanda; jarri guinean zugazti eder
baten egu-erdian birua beteteko go-
goaz, eta gure arteko mutill batek
artu zituan oguia ta gañutea, ta asi
zan oguia ebaguiten; guztiz zorrotza
zan gañutea, ta oguia barriz esne-
gatzatua baino bigunagoa ta gañue-
teari emon eutsan sakadeaz ebagui
zituan oguia ta bere guerria, ta os-
tean eukan zugatz edo arbolan josi
eban gañutea. Au ikusita, asi zan
barre algaraka ta beste guztiak cha-
loka. ¡Guk eguin guenduzan barreak!»
Markiñako *Gaste-ri* esan eutsen
ipuiñ au, ta beronek bialdu deusku.

Gure erriko atsoak:

—¡Uuut!...zakel ori, ¿zer ezan bear
deustan ik? guizon koitadua bere jo
eguiten don eta....

—¿Nik? ¡Aitiaren!... ¡Emakuma char
onek zer asmau leikean! Urliachu,
esan eguin aitari datorrela ona so-
loan biarreen jabila da....

—Ene guizonchua, esan eiguzu
emenche danon aurrean ¿Nik inoz
jo zaitut?

—¡Bai, demoniñu orrek, bein baño
sarriago!

Lenengo, barre santsoak eta altia-

renkak; guero, guizonchuari jipoi
issilla echearen barruan.

Anaia bi:

—I, aita mankauta jagok.

—¿Zer eguin jakok ba?

—Ortuko orma ganetik beera jau-
si dok.

—¡Errekonde! ¿Barrurantz ala
kanporantz jausi aldok?

—Barrurantz.

—¡Demoniñu! ¡Makiña bat aza za-
paldu izango iok!

—I, telegrajua ¿zer arraiekera
etedok?

—¡Ba! ¡Ori edozeñek jakik! Leku
baten berba eguin eta beste baten
entzun, orisse dok dana.

—Nik ehoadat ba ondo adituten
kontu ori.

—I lango kirtanak ¿zelan adituko
joek ba? Neuk esango deuat jakin
daiañ sekulako: Telegrajua dok gau-
za bat... ara, obeto adituko dok... kon-
tu eguin eik chakur bati Bilbon buz-
tana zapaltzen deusaala ankeaz....

—Bai eta ¿zer?

—Eta Durangon, esaterako, ausi
eguiten dabela; ta *bitzebertza*, Duran-
gon buztana zapaldu ezker Bilbon
ausi eguiten dabela.

—Bai... bai... alanche dok, oinche
aditu joadat ederto.

BOLDROK.

IGARKIZUNAK

I

Korapilloa

Adiskide batek gaztigatzen dit erosi
duala neretzat asko desatzen nuan
soro bat, eta 1.610 peseta pagatu di-
tuala soro arrek dauzkan 322 metro
laurkatu (*cuadrados*).—Luze zabalean

zenbat dan jakin naiean eskola-mai-
suari galdetu diot, bañan ez nau du-
datik ateratzen: 2 zabal $\times$ 161 luze =
322; 7 zabal $\times$ 46 luze = 322 izango
otedan... nik orde sorua ez det lu-
kainkak edo odolkiak eguiteko, eche
polit bat eguiteko baizik, eta gañera
seguru nago soroak luze-zabalean
iru metroren berdinkerik ez duala.—
IBAIZABAL-i galdetuko diot eta ark
esango dit.

II

¡Mesedez!

Lau guerrigabekorekin—bi guerri-
medun eguin

Nai nituzke, bañan... ¡jeziñ!—Eguiz-
kidatzu, Premiñ.

OIRENPAK.

III

¿Zelan jausi leiteke erramuko Do-
mek zapatuan?

LAUKINIZKO BENITOK.

Lengo astekoaren erabaguia:

chakur *chikian choriak* 80= 4 psta.
peseta banan sosoak... 1= 1 »
oguerleko banan *olloak*. 19= 95 »

dira burutan. 100=100 psta.

Bialdu deuskue erabagui au Donos-
tiako Jose Miguel Azkuek, Markiñako
Gaztek, Lasarteko E. Arozenak eta
L. Erauzkiñek, Zarauzko Praisku
Arriolak, Errenteriko Ramon Illarra-
mendik, Tolosako Benantzio Lopete-
guik, Bergarako Peliss Elorzak, eta
Oirenpak.

LA EDITORIAL VISCAYA derlehen moldagutza
Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.

— 58 —

Jorje.—Ni ere abekiñ nua bizitzera.

Bissente.—¿Nai aldezu zuk etorri?

Pachi.—Pentzatuko det. (*jendeari*) Bissentek eguin
du suertia andre aberatza artuta, ¿bai alda
emen aberatzen bat ni artu nai nauenik?
biatza jaso dezala, bestela oekiñ nua.

Jor. ta Biss.—¿Zer pentzatu dezu?

Pachi.—Beokiñ joatia.

Mikela.—Ez zaizu damutuko.

Bissente.—Ongui, Pachi, ongui.

Jorje.—Guazen orain denak ostatura.

Pachi.—(*ojuka*) ¡Biba D. Bizente konpañiarekiñ!

Denak.—¡Bibaaa!....

Pachi.—¡Aufa! ¡Uju!... ¡Iji!... ¡Aja!... ¡Jo tanboliña! (*tan-
boliñak jotzen du Iriarena eta ziri-suzkoak
asten dira botatzen*).

Emeretzi-garren irudia

XIX

LENGOAK ETA ON JOSE ANTONIO (*gorra*)

Batek.—¡Emen dek, emen dek!

Pachi.—¿Zeiñ, zezena?

On Jose.—(*korrika burutzik*) ¡Ni!... ¡ni!... ¡ni!...

Denak.—¡Gorra, gorra!

Pachi.—¡Erua, erua!

Denak.—Ja, ja, ja, chorua, erua.

On Jose.—Ez erua, ez; zintzua, zintzua; oso ondo
aitzen det; sendatu naiz.

— 59 —

Denak.—(*korruan*) ¿Zer, zer? ¿zer da?

On Jose.—¡Aufa! ¡aufa!... (*ojuka*).

Pachi.—Bañan ¿zer du beorrek?

On Jose.—Aitzen det, aitzen det; or inguruan nagola
preskura artzen esserita pacharan, etorri da
ziri-suzko bat uste ez detala, eta arren mo-
kollua belarriko zuloan lertu zait, eta nere
gorreriak alde eguin dute, orain ondo adi-
tzen det.

Denak.—Ja, ja, ja, ja.

On Jose.—¿Zeiñek aguin du ziri-suzkoak botatzeko?

Pachi.—Don Bizente Anabitartek.

Bissente.—Bai, nik.

On Jose.—Eguin didan mesediagatik nik pagatzen
det gaurko emengo denen gastua (*jendeari*)
eta beok ere etorri nai badute, etorri kupira
gabe.

Pachi.—Bai, bai, etorri, etorri denak; bañan lenbizi
chalo batzuek jo biar dituzte kontentu guel-
ditu dediñ nere denbora bateko lagun zar...

BISENTE

(*biartean jotzen du tanboliña eta jaisten da
burtiña*).

BUKAERA